

Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan

Lausuntoyhteenveto

*Kuntien osallistuminen
automaattiseen liikennevalvontaan*

Lausuntoyhteenveto

ISSN 1458-7149
978-952-466-789-0 (nid.)
978-952-466-790-6 (PDF)
Oikeusministeriö
Helsinki

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä

<p>Tekijät</p> <p>lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola EU-lainsäädäntösihteeri Janina Tallqvist</p>	<p>Julkaisun laji Lausuntoja ja selvityksiä</p>		
	<p>Toimeksiantaja Oikeusministeriö</p>		
	<p>Toimielimen asettamispäivä 30.10.2007</p>		
<p>Julkaisun nimi Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan, lausuntoyhteenveto</p>			
<p>Julkaisun osat</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Oikeusministeriö asetti 30.10.2007 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotukset siitä, miten voitaisiin lisätä poliisin ja kuntien välistä yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa.</p> <p>Työryhmä luovutti yksimielisen mietintönsä 16.6.2008. Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki poliisin ja kuntien välisestä yhteistoiminnasta automaattisessa liikennevalvonnassa. Laki mahdollistaisi kuntien osallistumisen liikennevalvontaan poliisin ohjauksessa ja valvonnassa. Osallistuminen olisi vapaaehtoista ja edellyttäisi kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipäällikön suostumusta. Yhteistyö voisi käsittää tietojenvaihtoa, poliisin avustamista valvontakohteiden valinnassa, valvonnan teknisessä toteuttamisessa ja valvontamateriaalin purkamisessa sekä muussa toimistotyössä. Valvontaan osallistuvalla kunnalla olisi oikeus saada valtion varoista korvaus valvontaan käyttämistään tarpeellisista kuluista.</p> <p>Mietinnössä ehdotetaan myös rikesakkomenettelystä annetun lain muuttamista siten, että vuonna 2006 voimaan tullessa niin sanotussa kevennyksessä rikesakkomenettelyssä rikesakkomääräyksen voisi automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneesta ylinopeudesta tai joukkoliikennekaistalla ajosta antaa myös poliisin toimistohenkilöstöön kuuluva tai liikennevalvontaan osallistuvan kunnan virkamies. Edellytyksenä olisi, että kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipäällikkö on tehnyt asiasta päätöksen ja todennut, että virkamiehellä on tehtävän edellyttämä koulutus ja taito.</p> <p>Oikeusministeriö pyysi ehdotuksesta lausunnon yhteensä 44 viranomaiselta, järjestöltä ja henkilöltä. Pyydetyistä lausunnoista saapui 37. Tähän lausuntotiivistelmään on koottu mietinnöstä annetut lausunnot.</p> <p>Kaikki lausunnonantajat ovat pitäneet liikenneturvallisuuden edistämistä tärkeänä ja suhtautuneet myönteisesti kuntien ja poliisin väliseen yhteistyön tiivistämiseen. Osa lausunnonantajista kannattaa ehdotuksia kokonaisuudessaan. Eräät lausunnonantajat ovat kuitenkin katsoneet, että yhteistyö on riittävässä määrin mahdollista jo nykyisin ilman uutta lainsäädäntöä. Monet lausunnonantajat ovat suhtautuneet varauksellisesti siihen, että muulle kuin poliisimiehelle myönnettäisiin toimivalta antaa rikesakkomääräyksiä. Erilaisia näkemyksiä on esitetty myös ehdotusten taloudellisista vaikutuksista ja erityisesti siitä, miten kustannukset tulisi valvontaan osallistuvalla kunnalle korvata. Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota myös eräisiin ehdotusten yksityiskohtiin.</p>			
<p>Avainsanat: (asiasanat) Rikesakkomenettely, liikenne rikkomukset</p>			
<p>Muut tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 29/41/2007, OM044:00/2007</p>			
<p>Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:23</p>	<p>ISSN 1458-7149</p>	<p>ISBN 978-952-466-789-0 (nid.) 978-952-466-790-6 (PDF)</p>	
<p>Kokonaissivumäärä 22</p>	<p>Kieli suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus julkinen</p>
<p>Jakaja Edita Prima Oy</p>	<p>Kustantaja Oikeusministeriö</p>		

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation Utlåtanden och utredningar	
Lagstiftningsråd Katariina Jahkola EU-lagstiftningssekreterare Janina Tallqvist		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 30.10.2007	
Publikation (även den finska titeln) Kommunernas deltagande i den automatiska trafikövervakningen, remissammandrag (Kuntien osallistuminen automaattiseen liikennevalvontaan, lausuntoyhteenveto)			
Publikationens delar			
Referat			
<p>Justitieministeriet tillsatte 30.10.2007 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att göra upp förslag till hur samarbetet mellan polisen och kommunerna vid den automatiska trafikövervakningen kunde utökas.</p> <p>Arbetsgruppen överlämnade 16.8.2008 sitt enhälliga betänkande. I betänkandet föreslås det att det stiftas en lag om samarbete mellan polisen och kommunerna vid den automatiska trafikövervakningen. Lagen ska göra kommunernas deltagande i trafikövervakningen möjligt under polisens tillsyn och styrning. Deltagandet skulle grunda sig på frivillighet och förutsätta samtycke av chefen för polisinspektionen i häradet. Samarbetet kan omfatta informationsutbyte, bistånd till polisen vid valet av övervakningsobjekt, vid det tekniska genomförandet av övervakningen vid genomgången av det material som samlats in vid övervakningen samt vid annat kontorsarbete. En kommun som deltar i övervakningen har rätt att av statsmedel få ersättning för de behövliga kostnaderna för övervakningen.</p> <p>I betänkandet föreslås också en ändring av lagen om ordningsbotsförfarande så att i det s.k. nedbantade ordningsbotsförfarandet som trädde i kraft år 2006 ska kunna utfärdas ett ordningsbotsföreläggande för överhastighet eller körning på ett körfält för allmänna kommunikationsmedel som avslöjas vid automatisk trafikövervakning. Föreläggandet kan utfärdas av en tjänsteman som hör till polispersonalen eller en kommunal tjänsteman som deltar i trafikövervakningen. Förutsättningen ska vara att polischefen vid polisinspektionen i häradet har fattat beslut om saken och konstaterat att tjänstemannen har den utbildning och skicklighet som behövs för uppgiften.</p> <p>Justitieministeriet begärde utlåtande om förslaget av sammanlagt 44 myndigheter, organisationer och personer. Av de begärda utlåtandena gavs 37. I detta remissammandrag har de givna utlåtandena sammanställts.</p> <p>Samtliga remissinstanser har ansett det viktigt att trafiksäkerheten främjas och förhållit sig positivt till ett tätare samarbete mellan polisen och kommunerna. En del av remissinstanserna understöder förslagen i sin helhet. Vissa remissinstanser har dock ansett att ett tillräckligt samarbete är möjligt redan för närvarande utan ny lagstiftning. Många remissinstanser har förhållit sig reserverat till att andra än polismän ska få befogenhet att utfärda ordningsbotsförelägganden. Olika åsikter har också anförts om förslagets ekonomiska konsekvenser och särskilt om hur kostnaderna ska ersättas till den kommun som deltar i övervakningen. I utlåtandena har man också fäst uppmärksamhet vid vissa detaljer i förslagen.</p>			
Nyckelord: Ordningsbotsförfarande, trafikförseelser			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnummer) JM 29/41/2007 och JM044:00/2007			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2008:3		ISSN 1458-7149	ISBN 972-952-460-789-0 (häft.) 978-952-466-799-6 (PDF)
Sidoantal 22	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Edita Prima Oy		Förlag Justitieministeriet	

Sisällys

1. Johdanto	11
2. Lausuntopalaute	12
2.1. Yleisvaikutelma mietinnöstä	12
2.2. Poliisin ja kuntien yhteistoiminnasta säättäminen lailla	13
2.3. Rikesakotusoikeuden antaminen muulle kuin poliisimiehelle	13
2.4. Taloudelliset seikat ja kustannusten jako	15
2.5. Liikennevalorikosten lieventäminen rikesakkorikkomuksiksi	17
2.6. Pykäläkohtaisia kommentteja	17
3. Muita huomautuksia	18
LIITE: Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä	20
Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2008	22

1. Johdanto

Oikeusministeriö asetti 30 päivänä lokakuuta 2007 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin laatia ehdotukset siitä, miten voitaisiin lisätä poliisin ja kuntien yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa.

Työryhmän tuli ensinnäkin tarkastella sitä, miten kuntia voitaisiin kannustaa aktiiviseen yhteistyöhön poliisin kanssa automaattisen liikennevalvonnan teknisessä toteuttamisessa ja valvontakohteiden valittamisessa. Toiseksi piti pohtia sitä, tulisiko rikesakkomenettelystä annettua lakia 66/1983 (*rikesakkolaki*) täydentää siten, että kunnille myönnettäisiin valtuudet määrätä rikesakkoja vuonna 2006 voimaantulleessa kevennyksessä menettelyssä, joka mahdollistaa automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneesta ylinopeudesta ja joukkoliikennekaistalla ajosta määrättävän rikesakon lähettämisen suoraan auton haltijalle. Kolmanneksi työryhmän oli valmisteltava ehdotukset siitä, miten liikennevalojen noudattamisen valvontaa voitaisiin tehostaa nykyisestä.

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki poliisin ja kuntien välisestä yhteistoiminnasta automaattisessa liikennevalvonnassa (*yhteistoimintalaki*). Laki sisältäisi yleiset, laaja-alaiset puitteet yhteistyölle ja mahdollistaisi kunnan osallistumisen liikennevalvontaan. Lailla ei ole tarkoitus muuttaa voimassaolevaa järjestelmää viranomaisten vastuunjakoja koskevilta osin, vaan lähtökohtana edelleen olisi se, että liikennevalvonnasta vastaavana viranomaisena toimii poliisi. Kunnan osallistuminen liikennevalvontaan perustuisi vapaaehtoisuuteen ja se edellyttäisi kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipäällikön suostumusta. Osallistuminen tapahtuisi muutenkin poliisin ohjauksessa ja valvonnassa. Se voisi käsittää poliisin avustamisen valvontakohteiden valinnassa, valvonnan teknisessä toteuttamisessa sekä valvonnassa kertyneen materiaalin purkamisessa ja muussa toimistotyössä. Laissa olisi myös säännös siitä, että valvontaan osallistuvalla kunnalla olisi oikeus saada valtion varoista korvaus valvontaan käyttämistään tarpeellisista kuluista.

Toiseksi mietinnössä ehdotetaan rikesakkolain täydentämistä siten, että kevennyksessä rikesakkomenettelyssä rikesakon automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneesta ylinopeudesta tai joukkoliikennekaistalla ajosta voisi määrätä myös poliisin toimistohenkilöstöön kuuluva tai valvontaan osallistuvan kunnan virkamies. Edellytyksenä olisi, että kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipäällikkö on tehnyt asiasta päätöksen ja todennut, että virkamiehellä on tehtävän edellyttämä koulutus ja taito.

Kolmanneksi työryhmä pohti sitä, miten liikennevalojen noudattamista voitaisiin nykyistä tehokkaammin valvoa. Työryhmä tuli siihen tulokseen, että ehdotettu yhteistoimintamalli poliisin ja kuntien välillä mahdollistaisi sen, että valvonnan määrää voitaisiin lisätä nykyisestä ja sen seurauksena myös liikennevalojen valvonta olisi nykyistä tehokkaampaa. Lisäksi toimistohenkilöstön määrän lisääminen valvontamateriaalin purkamiseen lisäisi poliisin tietoon tulleita liikennevalorikoksia. Työryhmä ei kuitenkaan nähnyt syytä lieventää suhtautumista liikennevalorikoksiin niin, että ne olisi muutettu rikeseuroilla rangaistaviksi teoiksi.

Työryhmän mietintö on yksimielinen.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän ehdotuksista lausunnon 44 eri viranomaiselta, järjestöiltä ja henkilöiltä. Tiivistelmän liitteenä on luettelo lausunnonantajista. Pyydettyistä lausunnoista saapui 37.

2. Lausuntopalaute

2.1. Yleisvaikutelma mietinnöstä

Kaikki lausunnon antaneet pitävät liikenneturvallisuuden edistämistä kannatettavana päämääränä. Myös ehdotuksiin poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistämisestä suhtaudutaan myönteisesti, joskin lausunnonantajat yleisesti ottaen pitävät tärkeänä sitä, että liikenneturvallisuudesta vastaavana viranomaisena vastaisuudessaakin toimii poliisi.

Liikenne- ja viestintäministeriö, Suomen Kuntaliitto, Suomen Tuomariliitto, Tampereen kärjäoikeus, Liikennevakuutuskeskus, Tiehallinto, Liikenneturva, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta ja Ajoneuvohallintokeskus, Porin kaupunki ja Jyväskylän kaupunki suhtautuvat kokonaisuudessaan työryhmän ehdotuksiin myönteisesti.

Helsingin kaupunki, Espoon kaupunki, Vantaan kaupunki, Joensuun kaupunki, Lappeenrannan kaupunki ja Turun kihlakunnan poliisilaitos pitävät ehdotuksia oikeasuuntaisina. Helsingin kaupunki toisaalta toteaa, että ehdotusten toteuttaminenkaan ei mahdollista liikenneturvallisuuden nostamista liikenneturvallisuuden kannalta tavoiteltavalle tasolle. Myös Tampereen kaupunki katsoo, että kiinnijäämisriskiä tulisi lisätä. On esitetty pysäköintivirhemaksun kaltaisen järjestelmän käyttöönottoa.

Suomen Poliisijärjestöjen Keskusliitto ry vastustaa kokonaisuudessaan ehdotusta kuntien osallistumisesta automaattiseen liikennevalvontaan. Sen pelätään heikentävän poliisin määrärahoja.

Sisäasianministeriö, Oulun kärjäoikeus, Helsingin kärjäoikeus, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Suomen Poliisijärjestöjen Keskusliitto, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Taksiliitto ry ja Autoliitto ry suhtautuvat varauksellisesti rikesakotusoikeuden myöntämiseen kunnan virkamiehille. Kritiikkiä on perusteltu valtiosääntöoikeudellisilla syillä. On katsottu, ettei ole esitetty riittävän painavia perusteita sille, miksi tuomiovaltaa tulisi siirtää nykyistä laajemmin hallinnollisille viranomaisille. Varauksellista suhtautumista on perusteltu myös käytännöllisillä näkökohdilla. **Tampereen kihlakunnan poliisilaitoksen** mukaan ongelmana nykyisinkään ei ole se, että rikesakkojen määräämiseen toimivaltaisia virkamiehiä olisi liian vähän. Sitä vastoin olisi tärkeää lisätä henkilökuntaa valvontamateriaalin purkamiseen ja muuhun toimistotyöhön.

Myös eräissä muissa lausunnoissa rikesakotusoikeuden myöntämiseen kunnallisille virkamiehille on todettu liittyvän tarkempaa selvittämistä edellyttäviä kysymyksiä, kuten se, miten yhteistoiminta ja rikesakkomääräysten antamiseen liittyvä ohjeistus järjestetään ja turvataan rangaistuskäytännön yhtenäisyys.

Lausunnoissa on kiinnitetty huomiota myös taloudellisiin seikkoihin ja kustannusten jakoon. Monet lausunnonantajat toteavat, että kysymys kustannusten jaosta tulisi ratkaista ennen kuin hanketta viedään eteenpäin. **Suomen Kuntaliitto** katsoo, että valtion talousarviossa pitää osoittaa rikesakotuloista riittävä osa liikennevalvonnan tehostamiseen, jotta ehdotuksilla on vaikutusta liikenneturvallisuuden parantamiseen. Kaupungit painottavat sitä, että valtion tulee korvata niiden valvontaan osallistumisesta aiheutuvat kulut täysimääräisesti. **Valtiovarainministeriö** ei pidä perusteltuna korvausten sitomista sakkotuloihin ja toteaa, että uudistukset olisi toteutettava sisäasiainministeriön hallinnonalan menokehysten puitteissa. Osa lausunnonantajista katsoo, että liikennevalvontaan tarvittavat lisämäärärahat tulisi ohjata poliisille.

Enemmistö lausunnonantajista yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että liikennevalorikoksia ei tule lieventää rikesakkorikkomuksiksi, koska se merkitsisi suhtautumistavan lieventymistä. Eräät lausunnon antaneet kaupungit kuitenkin katsovat, että liikennevalorikokset tulisi kiinnijäämisriskin lisäämiseksi muuttaa rikesakkorikkomuksiksi.

2.2 Poliisin ja kuntien yhteistoiminnasta säättäminen lailla

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki poliisin ja kuntien välisestä yhteistoiminnasta automaattisessa liikennevalvonnassa. Laissa säänneltäisiin yhteistyön tavoitteista ja sitä, miten tehtävänjako ja toiminnan yhteensovittaminen poliisin ja valvontaan osallistuvan kunnan välillä toteutettaisiin.

Monet kannattavat mallia, jossa kunnalle myönnetään oikeus avustaa poliisia valvontakohteiden valinnassa, automaattisen liikennevalvonnan teknisessä toteuttamisessa ja valvontamateriaalin purkamiseen liittyvässä toimistotyössä. Osa lausunnonantajista kuitenkin katsoo, että uuden lain säättäminen ei ole tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi, koska jo olemassa oleva lainsäädäntö luo riittävät puitteet automaattisen liikennevalvonnan entistä laajempaan käyttöön ja hyvät edellytykset poliisin ja kunnan yhteistyölle. Näin toteavat lausunnoissaan nimenomaisesti **Suomen Asianajajaliitto, Suomen Taksiliitto ja Autoliitto ry.**

Sisäasiainministeriö toteaa, että vaikka aikaisemminkin on tehty poliisin ja kunnan välistä yhteistyötä liikenneturvallisuuden parantamiseksi, laki voisi olla tarpeen säätää selventämään vastuujakoa valvontapisteiden rakentamisen ja kunnossapidon kustannusten jakamisesta ja toteuttamisesta.

Liikennevakuutuskeskus pitää poliisien ja kuntien välistä yhteistoimintaa automaattisessa liikennevalvonnassa erittäin tarpeellisenä. **Liikennevakuutuskeskus** kuitenkin painottaa, että liikennevalvonnasta vastaavana viranomaisena tulee oikeusturvasyistä olla poliisi. Kunnalliseen valvontaan kuuluvat tehtävät tulee myös tarkoin määritellä.

2.3 Rikesakotusoikeuden antaminen muulle kuin poliisimiehelle

Mietinnössä ehdotetaan rikesakkolain täydentämistä siten, että kevennyksessä rikesakkomenettelyssä rikesakon automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneesta ylinopeudesta tai joukkoliikennekaistalla ajosta voisi määrätä myös poliisin toimistohenkilöstöön kuuluva tai valvontaan osallistuvan kunnan virkamies. Edellytyksenä olisi, että kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipäällikkö on tehnyt asiasta päätöksen ja todennut, että virkamiehellä on tehtävän edellyttämä koulutus ja taito. Rikesakon määräämiseen toimivaltainen virkamies voisi antaa rikkomuksesta myös kirjallisen huomautuksen.

Kuten yllä on tuotu esiin, osa lausunnonantajista suhtautuu esitykseen kokonaisuudessaan myönteisesti. Sen lisäksi muutamat ovat nimenomaisesti lausunnoissaan kannattaneet sitä, että kunnan virkamies ja poliisin toimistohenkilökuntaan kuuluva virkamies voisivat osallistua myös kevennyksessä rikesakkomenettelyssä määrättyjen rikesakkojen antamiseen. **Liikenne- ja viestintäministeriö** kannattaa mallia, jossa kunnan virkamies ja poliisin toimistohenkilökuntaan kuuluva virkamies voisivat osallistua myös kevennyksessä rikesakkomenettelyssä määrättyjen rikesakkojen antamiseen, koska tämä vapauttaisi poliisin resursseja tavalliseen liikennevalvontaan ja lisäisi automaattisen valvonnan tehoa. **Liikenne- ja viestintäministeriö** kuitenkin painottaa, että ohjaukseen ja valvontaan tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Myös **Liikennevakuutuskeskus** nimenomaisesti toteaa suhtautuvansa myönteisesti siihen, että kunnan virkamies voisi osallistua myös kevennetyssä rikesakkomenettelyssä määrättävien rikesakkojen antamiseen.

Sisäasianministeriö, Oulun käräjäoikeus, Helsingin käräjäoikeus, Valtakunnansyyttäjänvirasto, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Taksiliitto ry ja Autoliitto ry vastustavat ehdotuksia siitä, että kunnan virkamiehille myönnettäisiin valtuudet määrätä rikesakkoja automaattivalvonnassa paljastuneista liikenne rikkomuksista. **Helsingin kihlakunnan poliisilaitos** ei ole ottanut rikesakotusoikeuteen nimenomaisesti kantaa, mutta ei pidä perusteltuna sitä, että huomautuksen voisi antaa muu kuin poliisimies.

Oulun käräjäoikeus näkee kysymyksen toimivallan siirrosta periaatteellisesti ja tosiasiallisesti ongelmallisena. Lausunnossa tätä kantaa perustellaan muun muassa kansalaisten oikeusturvanäkökohdilla, vaikeudella huolehtia valtuuksien käyttäjien asiantuntemuksesta, valvonnasta ja vastuusta. Se on myös huolissaan rikosoikeudellisen tuomiovallan käytön yhdenmukaisuuden heikkenemisestä. Tämän vuoksi **Oulun käräjäoikeus** painottaa, että mikäli tuomiovaltaa siirretään poliisin henkilökuntaan kuuluvalla virkamiehelle ja kunnan virkamiehelle, soveltamisohjeet tulee laatia yksiselitteisiksi rangaistuskäytännön yhtenäisyyden turvaamiseksi. Myös **Linja-autoliitto** sekä **Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry** kiinnittävät tähän huomiota, vaikka eivät kuitenkaan nimenomaisesti vastusta toimivallan siirtämistä kunnan viranomaisille.

Helsingin käräjäoikeus vastustaa toimivaltaisten virkamiesten piirin laajentamista ja huomauttaa, että henkilöstön riittävyys turvaaminen ei ole riittävä peruste periaatteellisesti merkittävän toimivalta säännöksen muuttamiseen.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, ettei mietinnössä vakuuttavasti perustella sitä, miksi osa automaattiseen liikennevalvontaan osallistuvista virkamiehistä tulisi olla kunnan palveluksessa, eikä valtion palveluksessa poliisihallinnossa, kun kustannukset kuitenkin tulisivat valtion maksettaviksi. Se myös epäilee, että järjestelmän selkeys kärsisi ja järjestelmää kohtaan tunnettava luottamus ja rangaistusjärjestelmän yleisestävyys heikentyisi jos kunnan virkamiehiä valtuutettaisiin osallistumaan rikosoikeudellisen rangaistusjärjestelmän soveltamiseen. **Valtakunnansyyttäjänvirasto** kuitenkin katsoo, että poliisin henkilöstöön kuuluvia virkamiehiä voitaisiin valtuuttaa rikesakkomääräysten antamiseen. Tällöin toiminnan ohjaus ja valvonta olisi mahdollista järjestää poliisiorganisaation sisällä tarkoituksenmukaisesti ja uskottavasti.

Suomen Poliisijärjestöjen liitto ry toteaa, että liikennevalvonta siihen liittyvine seuraamusjärjestelmiin on julkisen vallan käyttöä, eikä kansalaisen oikeusturvan kannalta ole hyvä, jos valtaa jaetaan laajemmalle toimijajoukolle. **Autoliitto ry** on samalla kannalla.

Sisäasiainministeriö vastustaa toimivallan siirtoa ja perustelee kantaansa sillä, että se vaarantaisi ihmisten tasavertaista kohtelua liikennevalvonnassa. Tätä painottavat lausunnoissaan myös **Suomen Taksiliitto ry** ja **Autoliitto ry**.

Myös **Tampereen kihlakunnan poliisilaitos** vastustaa toimivallan siirtoa ja huomauttaa, että ongelma on pikemminkin toimistohenkilökunnan vähyys kuin toimivaltuuksien puuttuminen. **Tampereen kihlakunnan poliisilaitos** kantaa myös huolta siitä, että uskottavuusongelmia voi syntyä, jos seuraamuksia lähettävät muut kuin poliisit.

Kuopion kaupunki toteaa lausunnossaan, ettei pidä tarpeellisena tai tarkoituksenmukaisena liikennevalvontatehtävien osittaista siirtämistä kunnille.

Muutamissa lausunnoissa kysytään, miksei kunnille aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen tarvittavia varoja voisi suunnata jo olemassa olevan poliisin hoitaman valvonnan tehostamiseen. Lausunnoissa epäillään, että ehdotettu järjestelmä voi aiheuttaa hallinnollista päällekkäisyyttä ja tehottomuutta. Jos liikenneturvallisuutta halutaan tehostaa, perustellumpaa olisi tämän vuoksi poliisin kalustomäärärahojen ja toimistohenkilökunnan lisääminen. Tämä olisi kokonaistaloudellisesti tehokkaampi vaihtoehto. Näin toteavat **Sisäasiainministeriö, Suomen Asianajajaliitto ja Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry**. Myös **Tampereen kihlakunnan poliisilaitos** ehdottaa lausunnossaan, että automaattivalvonnan kautta valtiolle tulevaa tuottoa kanavoitaisiin poliisin liikenneturvallisuuskeskuksiin kulujen peittämiseksi.

Toimivallan siirtymisen osalta **Suomen Asianajajaliitto** myös toteaa, että rinnastus erävalvontalain 14 §:n mukaiseen menettelyyn ei ole täysin oikein osunut, koska siinä rikesakon antamisen edellytyksenä on sakon kohteena olevan henkilön suostumus. **Suomen Asianajajaliiton** näkemyksen mukaan toimivallan siirtyminen esityksessä tarkoitettulla tavalla olisi olennainen muutos nykyiseen rikesakomenettelyyn ja käsillä oleva muutosehdotus tulisi säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

2.4 Taloudelliset seikat ja kustannusten jako

Työryhmä ehdottaa, että yhteistoimintalakiin otettaisiin säännös siitä, että valvontaan osallistuvalla kunnalla olisi oikeus saada valtion varoista korvaus valvontaan käyttämistään tarpeellisista kuluista. Työryhmä on yleisellä tasolla tuonut esiin malleja kustannusten korvaamiseksi, mutta edellyttänyt jatkossa tarkemmin selvitettäväksi sen, miten kustannusten korvaaminen budjettiteknisesti toteutettaisiin.

Taloudellisten seikkojen ja kustannusten osalta lausunnoissa on erityisesti noussut esiin kuntien huoli siitä, että valvonnan tehostumisen edellyttämät kustannukset osittain siirtyisivät kunnille. Toisaalta pelätään myös sitä, että kunnille osoitetut korvaukset vähennetään poliisin voimavaroista ja että automaattisen liikennevalvonnan tehostamisen myötä näkyvää liikennevalvontaa vähennetään.

Sisäasiainministeriö esittää kantanaan, että osa automaattivalvonnan tuotoista pitäisi tulouttaa takaisin järjestelmien ja valvontalaitteiden kehittämiseen sekä henkilöstömenoihin.

Valtiovarainministeriö ei pidä perusteltuna korvausten sitomista sakkotuloihin, vaan katsoo, että korvaukset tulisi määräytyä kustannusperusteisesti. **Valtiovarainministeriö** myös toteaa, että uudistukset on toteutettava sisäasiainministeriön hallinnonalan menokehyksen puitteissa. Lisäksi **valtiovarainministeriö** toteaa, että tehtävien hoitamisen korvausperusteista tulee säätää laissa. **Valtiovarainministeriö** pitää perusteltuna, että arvioitaisiin tarvetta säätää asetuksella tarkemmin myös kustannuksista koskevasta korvausmenettelystä sekä poliisin ja kunnan oikeudesta sopia korvausmenettelyn käytännön yksityiskohdista. **Valtiovarainministeriö** myös toteaa lausunnossaan, että yhteistyö voi vapauttaa poliisin voimavaroja sen muihin tehtäviin.

Suomen Taksiliitto ry toteaa, että jos korvaukset sidotaan sakkotuottoihin, vaarana on, että valvontaa tehdään liiaksi taloudellisen edun hankkimiseksi. Tämä tarkoittaisi sitä, että valvonta kohdistettaisiin paikkoihin, joissa liikenneturvallisuuden nimissä ei tarvita automaattista nopeusvalvontaa ja toisaalta todelliset riskipaikat jäisivät vähemmälle huomiolle. Myös **Suomen Asianajajaliitto** nostaa lausunnossaan esiin tämän näkökohdan. **Suomen Taksiliitto ry** epäilee, että vaikka mietinnössä esitetään kunnille korvauksia vain todellisten kulujen mukaan, voi käytäntö kulujen hankaluuden johdosta muodostua toisenlaiseksi ja valvonnasta voi joissain kunnissa tulla talouden kohentamisen väline.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry epäilee, että kunnille tapahtuvat tehtäväsiirrot ja niistä aiheutuneet kulut huomioitaisiin vähennyksenä poliisin budjetissa.

Myös **Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry** painottaa, että vaikka kustannussäästöjä saavutettaisiin ulkoistamalla poliisin rutiinitehtäviä, tämä ei saa tarkoittaa sitä, että liikkuvan poliisin voimavaroja vähennetään.

Suomen Kuntaliitto toteaa, että rahoitustapa tulee ratkaista. Valtion talousarviossa pitää osoittaa rikesakotuloista riittävä osa liikennevalvonnan tehostamisen kustannuksiin sekä poliisin toimintaan että kuntien poliisia avustavaan toimintaan.

Turun kaupunki toteaa, että liikennevalvontaan tarvittavat uudet vakanssit olisi luontevinta kohdentaa poliisiorganisaatioon, sillä kaupungin organisaatiossa olisi vaikeaa osoittaa henkilöitä, jotka voisivat suorittaa tehtävää nykyisen toimensa ohella. Kaupunki myös pitää kunnalle aiheutuvien kulujen korvaamista valtion varoista edellytyksenä poliisin ja kaupungin liikennevalvontayhteistyön kehittämiseksi.

Helsingin kaupunki toteaa lausunnossaan, että valtion tulee korvata kunnille aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti ja varautua riittävin määrärahoihin järjestelmän käyttöönottoon. Kaupunki pitää vaihtoehtoisena järjestelyä, jossa kunta saisi kunnan viranomaisten määräämät rikesakot, jolloin valtion ei tarvitsisi erikseen korvata kunnalle kustannuksia automaattiseen kameravalvontaan osallistumisesta.

Espoon kaupunki toteaa, että mahdollisuus saada valvontalaitteiston investointikuluista korvausta valtiolta lisäisi kaupungin halukkuutta osallistua laitteiston hankintaan. Henkilövoimavarojen osoittamista valvonta- ja toimistotyöhön ei pidetä yhtä tärkeänä. Kaupunki toteaa, ettei sillä nykyisellään ole henkilöstöä osoittaa liikennevalvontaan. Päävastuu liikennevalvonnasta tulisi olla poliisilla.

Vantaan kaupunki huomauttaa, että näyttää siltä, että valvonnan tehostumisen edellyttämät henkilökustannukset siirtyisivät osaksi kunnille. Lausunnossa todetaan, että liikennevalvonnan tehostuminen edellyttää, että valtion budjettiin osoitetaan erillinen määräraha kunnille maksettaviksi korvauksiksi.

Kuopion kaupunki toteaa, että tehtävien osittaista siirrosta kunnille aiheutuisi korvattaviin kustannuksiin nähden enemmän kuluja esim. tarvittavien ohjelmistojen ja ATK-laitteiden hankinnan sekä niiden huollon osalta.

Joensuun kaupunki pitää mietinnön ehdotuksia oikeasuuntaisena, mutta tuo lausunnossaan esiin, että on tärkeää, että valtio osoittaa määrärahat kunnille valvonnasta aiheutuvien kulujen korvaamiseen. Koska lähtökohdaksi on vapaaehtoisuus, toiminnan käynnistyminen voidaan varmistaa vain siten, ettei kunnille aiheudu liikennevalvontaan osallistumisesta lisäkustannuksia.

Tampereen kaupunki pitää myös esitystä oikeasuuntaisena. Kaupunki kuitenkin esittää, että jotta asiassa päästään eteenpäin, tulee täsmentää mistä rahoista valtio korvaa kunnille ne kulut, jotka valvonnasta kunnille aiheutuvat.

Oulun kaupunki toteaa, että kaupungilla on periaatteellista valmiutta automaattiseen liikennevalvontaan osallistumiseen, jos se kokonaisuudessaan korvataan valtion varoista. Kaupunki huomauttaa, ettei työryhmä tehnyt ehdotusta siitä, mistä kuntien korvaus saadaan. Kaupunki kuitenkin painottaa, että valvonnan resursseja tulisi lisätä ensisijaisesti poliisilla.

Rovaniemen kaupunki toteaa, että kunnille ei haluta uusia tehtäviä, jotka lisäävät nettomenoja, joten kunnille tuleva korvaus valvontaan osallistumisesta aiheutuvista kustannuksista tulisi saada täysimääräisenä.

2.5 Liikennevalorikosten lieventäminen rikesakkorikkomuksiksi

Oulun käräjäoikeus katsoo, että liikennevalorikoksia ei tule lieventää rikesakkorikkomuksiksi ja yhtyy siltä osin työryhmän esittämiin perusteluihin. Tätä käsitystä puoltavat lausunnoissaan myös **Turun kihlakunnan poliisilaitos, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos, Suomen Taksiliitto ry** ja **Sisäasiainministeriö**.

Liikennevakuutuskeskus pitää tarpeellisena liikennevalovalvonnan liittäminen automaattisen valvonnan piiriin. **Liikennevakuutuskeskus** kuitenkin painottaa, että liikennevalorikoksia ei tule muuttaa rikesakolla rangaistaviksi teoiksi.

Samalla kannalla on **Liikenne- ja viestintäministeriö**, jonka näkemyksen mukaan liikennevalorikoksista ei saa muuttaa rikesakolla rangaistavaksi teoksi, koska tämä antaisi väärän viestin teon paheksuttavuudesta. Sen sijaan kannattaa ehdotettua yhteistyömallia joka antaa mahdollisuuden lisätä liikennevalojen valvonnan määrää nykyisestä.

Helsingin kaupunki puolestaan toteaa, kiinnijäämisriskin lisäämisellä on suurempi ennalta ehkäisevä vaikutus kuin rangaistuksen juridisella muodolla tai edes rangaistuksen euromäärällä. **Helsingin kaupunki** katsoo tästä johtuen, että lakiin rikesakkomenettelystä (13 a §) tulisi lisätä liikennevalorikkomukset.

Myös **Vantaan kaupunki** toteaa, että tulisi vielä selvittää, olisiko rikesakkomenettelyllä saavutettavissa suurempi vaikutus liikennevalojen noudattamisen parantamiseksi, kun entistä useampi punaista päin ajanut saisi teostaan seuraamuksen.

Joensuun kaupunki myös toteaa, että valvonnan uskottavuuden kannalta olisi ollut parempi, että liikennevalorikkomuksetkin olisi voitu ottaa rikesakon piiriin, kuin, että liikennevaloissa päin punaista ajavia ei juurikaan valvota.

2.6 Pykäläkohtaisia kommentteja

Tampereen kihlakunnan poliisilaitos katsoo, että mikäli kunnat saavat mahdollisuuden osallistua myös valvonnan tekemiseen, yhteistoimintalain **2 §:ää** tulee tarkentaa siten, että siinä mainitaan, että ”osallistuessaan liikennevalvontaan kunnan virkamies toimii poliisin valvonnassa ja ohjauksessa poliisin liikenneturvallisuuskeskuksessa”.

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos toteaa, että nykyisin automaattinen liikennevalvonta on keskitetty seitsemään eri poliisilaitokseen. Tehtäessä päätöksiä kuntien kanssa on tärkeää, että myös sen poliisiyksikön päällikkö, jonka alaisuudessa liikenneturvallisuuskeskus toimii, osallistuu päätöksentekoon. Tämän vuoksi **Helsingin kihlakunnan poliisilaitos** katsoo, että yhteistoimintalain **4 §:ää** tulisi täydentää niin, että tarkemmat ohjeet päätösten teosta poliisin osalta antaa sisäasiainministeriö.

Tampereen kihlakunnan poliisilaitos katsoo, että yhteistoimintalain **4 §:ssä** voisi määritellä, että kalustohankinnat tulee tapahtua Poliisin tekniikkakeskuksen kautta, riippumatta siitä, kuka hankinnan maksaa. Tätä poliisilaitos perustelee sillä, että valvontakaluston tulee kaikilta osin olla yhdenmukaista ja yhteensopiva nykyisiin järjestelmiin. **Sisäasiainministeriö** tukee tätä kantaa.

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos kiinnittää huomiota rikesakkomenettelystä annetun lain **13j §:än** sanamuotoon ja katsoo, että siitä tulisi ilmetä, että kirjallinen huomautus vähäisen rikkomuksen seuraamuksena voitaisiin lähettää myös oikeushenkilölle. Poliisilaitos toteaa, että muutos olisi parannus nykytilaan, jossa yritysautoilla tehdyt vähäiset rikkomukset jäävät täysin huomautusmenettelyn ulkopuolelle. **Sisäasiainministeriö** puoltaa **Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen** kantaa.

3. Muita huomautuksia

Helsingin kaupunki esittää, että pysäköintivirhemaksun kaltainen todelliseen haltijavastuuseen perustuva liikennevirhemaksu olisi sekä liikenneturvallisuuden, joukkoliikenteen sujuvuuden, että poliisin voimarojen käytön kannalta paras ratkaisu. Kaupunki on ehdottanut liikennevirhemaksun käyttöönottoa alueellaan kolmivuotisena lainsäädäntökokeiluna. **Tampereen kaupunki** ja **Kuntaliitto** kannattavat lausunnoissaan **Helsingin kaupungin** esitystä.

Myös **Rovaniemen kaupunki** toteaa, että työryhmän esitysten lisäksi voisi harkita pysäköintivirhemaksun tapaisen haltijavastuuseen perustuvan virhemaksun käyttöönottoa pienissä liikenneturvallisuutta vaarantavissa rikkeissä. **Rovaniemen kaupunki** katsoo, että kevennettyä rikesakkomenettelyä tulisi muuttaa siten, että se mahdollistaisi kevyen liikenteen väylällä ajosta määrättävän rikesakon lähettämisen auton kuljettajaa selvittämättä suoraan auton haltijalle.

Lahden kaupunki arvioi, että jos kunnan mahdollisuus osallistua valvontaan on hyvin rajoitettua, tämä vähentänee jonkin verran kuntien halukkuutta osallistua liikennevalvontaan.

Myös **Linja-autoliitto** toteaa, että joukkoliikennekaistalla ajamisen seuraamuksena voisi ajatella olevan rinnastettavissa pysäköintivirhemaksuun, eli hallinnolliseen maksuun, jolloin kunnilla olisi itsenäinen mahdollisuus valvoa sekä lisätä valvontaa joukkoliikennekaistojen väärinkäytön hillitsemiseksi.

Autoliitto ry huomauttaa erityisesti, että automaattisen valvonnan lisääminen ei saa johtaa muun valvonnan vähenemiseen. Myös **Linja-autoliitto** toteaa, että näkyvän valvonnan määrää ei tule vähentää nykyisestä tasosta.

Liikenne- ja viestintäministeriö painottaa, ettei automaattivalvonnan laajentaminen saa johtaa tavallisen liikennevalvonnan vähenemiseen, koska tällä on ratkaiseva merkitys esimerkiksi päihtyneenä ajamisen yleisyyteen.

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos ei pidä järkevästi perusteltuna kokeilua, jossa linja-autokaistarikkomus dekriminisoitaisiin ja siitä määrättäisiin pysäköintivirhemaksu, riippumatta siitä kuka autoa on kuljettanut. **Helsingin kihlakunnan poliisilaitos** toteaa, että poliisimiehen edelleenkin tulee ratkaista se, mikä vaikutus rikkomuksella on ollut liikenteen kokonaisturvallisuuden kannalta kulloisessakin yksittäisessä tilanteessa. **Helsingin kihlakunnan poliisilaitos** lisäksi pitää tärkeänä, että harkittaisiin muiden kuin poliisimiesten valtuuttamista siirrettävien valvontalaitteiden tekniseen käyttöön.

Liikennevakuutuskeskus huomauttaa, että kun valitaan jokin tietty tienosa kameravalvonnan alaiseksi, tulee pitää erityistä huolta siitä, että opasteet ja liikennemerkkit ovat oikeat ja esteettömästi näkyvissä.

Liikennevakuutuskeskus toteaa myös, että olisi tarpeen harkita kameravalvontalaitteiston käyttötarkoituksen laajentamista myös sellaisen liikennetiedon keräämiseen, jota voisi käyttää onnettomuusriskien määrittämisessä.

Sisäasiainministeriö ja **valtiovarainministeriö** tuovat lausunnoissaan esiin, että tulisi ottaa huomioon kuntien yhteistoiminta ja laatia säädös siten, että se mahdollistaisi myös kuntien välisen keskinäisen yhteistyön poliisin yhteiskumppanina. **Kuntaliitto** ehdottaa, että lakiluonnokseen lisättäisiin mahdollisuus, että myös kuntayhtymä voi osallistua automaattiseen liikennevalvontaan ja rikkomusten käsittelyyn ja kuntayhtymän virkamies voi toimia rikesakon antajana. Myös **Helsingin kaupunki** puoltaa tätä näkemystä. Myös **Lahden kaupunki** katsoo, että tulisi selvittää myös se, olisiko henkilöstön ja kaluston yhteiskäyttö useamman kunnan toimesta mahdollista.

Turun kihlakunnan poliisilaitos huomauttaa lausunnossaan, että tulisi ratkaista kysymys siitä, käsitelläänkö automaattivalvonnasta tulleet seuraamukset nykyisissä liikennekeskuksissa, vai perustetaanko jokaiseen kuntaan oma käsittelykeskus. **Turun kihlakunnan poliisilaitoksen** mielestä ei ole järkevää perustaa kuntiin omia käsittelykeskuksia. Tästä aiheutuisi päällekkäisyyttä ja turhia kustannuksia.

LAUSUNTOPYYNNÖT TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ

Sisäasiainministeriö*

Liikenne- ja viestintäministeriö*

Sosiaali- ja Terveysministeriö

Valtiovarainministeriö*

Valtakunnansyyttäjänvirasto*

Helsingin käräjäoikeus*

Oulun käräjäoikeus*

Tampereen käräjäoikeus*

Turun käräjäoikeus

Helsingin kihlakunnan poliisilaitos*

Tampereen kihlakunnan poliisilaitos*

Turun kihlakunnan poliisilaitos*

Ajoneuvohallintokeskus (AKE)*

Liikennevakuutuskeskus*

Liikenneturva*

Tiehallinto*

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)*

Suomen Kuntaliitto*

Espoon kaupunki*

Helsingin kaupunki*

Joensuun kaupunki*

Jyväskylän kaupunki*

Kotkan kaupunki

Kuopion kaupunki*

Lahden kaupunki*

Lappeenrannan kaupunki*

Oulun kaupunki*

Porin kaupunki*

Rovaniemen kaupunki*

Tampereen kaupunki*

Turun kaupunki*

Vaasan kaupunki*

Vantaan kaupunki*

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry*

Suomen Asianajaliitto*

Suomen Tuomariliitto – Finlands Domareförbund ry*

Autoliitto ry*
Linja-autoliitto*
Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry*
Suomen Paikallisliikenneliitto ry
Suomen Taksiliitto ry*
Julkisten ja Hyvinvointialojen Liitto ry

Professori Raimo Lahti
Professori Veli-Pekka Viljanen

*tähdellä on merkitty ne viranomaiset, yhteisöt ja henkilöt, jotka ovat toimittaneet lausuntonsa

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2008

1. Sopimattomat kaupalliset menettelyt. Kuluttajansuojalain markkinointia koskevien säännösten uudistaminen. Lausuntotiivistelmä
2. Ehdotus valmismatkalainsäädännön muuttamiseksi. Lausuntotiivistelmä
3. Några frågor som rör polisförvaltningen i landskapet Åland
Eräitä Ahvenanmaan maakunnan poliisihallintoa koskevia kysymyksiä
4. Rangaistusmääräys- ja rikesakkoityöryhmän mietintö. Lausuntotiivistelmä
5. Riita-asioiden oikeuspaikkasäännösten uudistaminen. Lausuntotiivistelmä
6. Käräjäoikeusverkoston kehittäminen. Lausuntotiivistelmä
7. Lapseksiottamisesta annetun lain uudistamistarpeet. Lausuntotiivistelmä arviomuistiosta
8. Sähköisen kuulemisen kehittäminen valtionhallinnossa. II vaihe
9. Käräjäoikeuksien kokoonpanosäännösten uudistaminen. Lausuntotiivistelmä
10. Julkisten osakeyhtiöiden pääomadirektiivin täytäntöönpano. Lausuntotiivistelmä oikeusministeriön arviomuistiosta
11. Yhdenvertaisuuslain soveltamisalan muuttaminen. Yhdenvertaisuuslakityöryhmän mietintö
12. Perheen sisäinen adoptio rekisteröidyn parin perheessä
13. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve- ja vaihtoehdot.
Lausuntotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä
14. Osakkeenomistajien eräiden oikeuksien käyttämisestä julkisesti noteeratuissa yhtiöissä
annetun direktiivin 2007/36/EY aiheuttamasta muutostarpeesta Suomen lainsäädäntöön –
oikeusministeriön arviomuistio. Lausuntotiivistelmä
15. IPR-asioiden tuomioistuinkäsittelyn keskittäminen. Lausuntotiivistelmä
16. Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmän uudistaminen. Kyselyraportti
17. Sähköinen valvonta. Lausuntotiivistelmä
18. Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten
lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä
19. Perheen sisäinen adoptio rekisteröidyn parin perheessä. Lausuntotiivistelmä
20. Syyttäjälaitoksen henkilöstötarve
21. Improvement of Diagnostics and Treatment of Tuberculosis in the Penitentiary Care of
Saint Petersburg and Leningrad Region. Evaluation of the Project 2002- 2008-12-18
22. Sähköisen kuulemisen kehittäminen valtionhallinnossa, II vaihe

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi